

ΟΙ ΠΡΩΤΟΙ ΟΛΥΜΠΙΑΚΟΙ ΛΓΩΝΕΣ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
(1859)

Ἡ προσφορά τοῦ Εὐαγγέλη Ζάππα.

ατὰ τὸ ἔτος 1858, ὁ ἐν Ρουμανίᾳ ἐγκατεστημένος Ἡπειρώτης Εὐάγγελος Ζάππας, δι' ἀναφορᾶς του πρὸς τὸν βασιλέα Ὁθωνα προσέφερε 400 μετοχὰς τῆς Ἑλληνικῆς Ἀτμοπλοικῆς Ἑταιρείας, ὅπως τὰ ἐκ τούτων κέρδη ἢ οἱ τόκοι των χρησιμεύσωσιν εἰς σύστασιν καὶ συντήρησιν διαγωνισμῶν φερόντων τὸ ὄνομα Ὀλύμπια καὶ σκοπούντων τὴν ἐθνικὴν πρόοδον· προσέφερε δὲ ἐπὶ πλέον καὶ τρισχίλια καισαροβασιλικά φλωρία διὰ νὰ χρησιμεύσωσιν εἰς τὴν κατὰ τὸ 1859 γενησομένην πρώτην συγκρότησιν τῶν Ὀλυμπίων. Ὁ Βασιλεὺς Ὁθων, κατόπιν γνωμοδοτήσεως καὶ τοῦ ὑπουργικοῦ συμβουλίου, ἀπεδέχθη τὴν δωρεὰν ταύτην καὶ διὰ Βασιλικῆς Διατάγματος τῆς 19 Αὐγούστου 1858 κατέστησεν ἐν Ἀθήναις «γενικοὺς διαγωνισμοὺς, κατὰ τετραετίαν τελουμένους ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν Ὀλύμπια, εἰς τοὺς ὁποίους ἤθελον παρίστασθαι πάντα τὰ προϊόντα τῆς Ἑλληνικῆς ἐνεργείας καὶ ἰδίως τὰ τῆς βιομηχανίας, γεωργίας, καὶ κτηνοτροφίας». Οἱ διαγωνισμοὶ δὲ οὗτοι περιελάμβανον (ἄρθρον 15 τοῦ ἀνωτέρω Διατάγματος) καὶ δημοτελεῖς γυμναστικοὺς ἀγῶνας ἐν τῷ Σταδίῳ, καταλλήλως διασκευασθησομένῳ, χρηματίτας καὶ τελουμένους τὴν τρίτην τῆς ὅλης πανηγύρεως Κυριακὴν μετὰ μεσημβρίαν. Εὐθύς δὲ ἔξ ἀρχῆς ὠρίζοντο ἐν τῷ Β. Διατάγματι καὶ τὰ

βραβεῖα: εἰς δρχ. 100 τὸ πρῶτον καὶ 50 τὸ δεύτερον, ἀμφοτέρω μετὰ κλάδου ἐλαίας, προσέτι δὲ ἡ πρώτη Κυριακὴ τοῦ Ὀκτωβρίου τοῦ ἔτους 1859, ὡς ἡμέρα ἐνάροξεως τῆς ἑορτῆς.

Ἡ διὰ τοῦ Διατάγματος τούτου ἐπαναφορὰ εἰς τὴν ζωὴν, ἕξ ἀφορμῆς τῆς μελετωμένης γεωργικῆς καὶ βιομηχανικῆς ἐκθέσεως, καὶ τοῦ θεσμοῦ τῶν δημοτελῶν γυμνικῶν ἀγώνων, δὲν παρήγαγε τὸν ἀναμενόμενον ἐνθουσιασμόν οὐδ' εἰς τὸ πολὺ κοινόν, οὐδ' εἰς αὐτοὺς τοὺς μελετητὰς τοῦ ἀρχαίου βίου, τοὺς θαυμαστὰς καὶ νοσταλγοὺς τῆς παρελθούσης ἐκείνης χρυσοῦς ἐποχῆς. Ἡ ἑφημερὶς « Ἄ θ η ν ᾱ » ξηρότατα ἀνέγραψε τὴν εἶδησιν ὡς ἑξῆς: « Ἡ Α. Μ. ἡ Βασίλισσα ὑπέγραψε χθὲς τὸ Διάταγμα περὶ τῆς συστάσεως τῶν Ὀλυμπιακῶν ἀγώνων, οἵτινες θέλουσι τελεῖσθαι ἀνὰ πᾶσαν τετραετίαν καὶ διαρκεῖν ὀκτὼ ἡμέρας. Εἰς αὐτοὺς θέλουσι ἐκτίθεσθαι τὰ προϊόντα τῆς Ἑλληνικῆς βιομηχανίας καὶ οἱ νικῶντες θέλουσι βραβεύεσθαι», χωρὶς ποσῶς ν' ἀναφέρῃ τι περὶ γυμνικῶν ἀγώνων καὶ γυμναστικῆς· ἡ δὲ ὄργανωτικὴ τῆς ὅλης πανηγύρεως ἐπιτροπὴ ἐλάχιστα ἢ μᾶλλον οὐδόλως ἀπησχολήθη μὲ αὐτοὺς εὐθὺς ἕξ ἀρχῆς.

Ὁ Ἕλλην λόγιος Μινωΐδης Μηνᾶς καὶ αἱ περὶ ἀνασυστάσεως τῶν Ὀλυμπιακῶν ἀγώνων ἰδέαι καὶ ἐνέργειαι αὐτοῦ.

Ἐν τούτοις, λόγιός τις Ἕλλην, ὁ τότε ἐν Γαλλίᾳ διαμένων Μινωΐδης Μηνᾶς, ἀποτελῶν μοναδικὴν ἐξαιρέσιν μετὰ τῶν πλήθους τῶν διαφόρων συγχρόνων του γραμματικῶν καὶ λεξιθηρῶν, ἐθεώρησε τὴν περίστασιν πρόσφορον, ὅπως ἕξ ἀφορμῆς τῆς δωρεᾶς τοῦ φιλογενοῦς Ζάππα, ἀνασυσταθῶσιν οἱ ἀρχαῖοι Ὀλυμπιακοὶ ἀγῶνες εἰς τὴν γενέθλιον γῆν, διαδοθῆ δ' ἐκ νέου καὶ καλλιεργηθῆ ἑπαρκῶς καὶ παρ' ἡμῶν ἡ γυμναστικὴ, εἰς ἣν ἀπέδιδε μεγίστην σημασίαν· ἐν τῷ γυμναστικῷ δὲ λόγῳ τοῦ Φιλοστράτου, τὸν ὁποῖον ἕξέδωκεν ἐν Παρισίοις κατ' Αὐγουστον τοῦ 1858 (Philostate sur la gymnastique par Minoide Mynas Paris 1858) προέταξεν ἀφιερωματικόν τινα λόγον πρὸς τὸν χορη-

ἀνθρώπους ὀρθίους, καὶ βαρεῖς λίθους ῥίπτοντες καὶ ἄχθη ἀνασηκῶντες, οἱ δὲ παλαιότες καὶ εὐδρομοῦντες, μηδενὸς βραβεῖου προκειμένου, κινούμενοι δὲ ἐκ τῆς τῶν Σταδίων δόξης τῶν προγόνων. Ταῦτα οὖν εἰδὼς καὶ ὁ φιλογενῆς καὶ ἀληθῆς Ἕλλην Ζάππας καὶ ἐνθυμούμενος, ὅτι ὅτε οἱ ἀγῶνες ἤκμαζον ἢ Ἑλλάς ὑπῆρχεν ἀκαταμάχητος, ἠθέλησεν ἵνα τὰ στάδια ἀνηβήσωσι καὶ τὰ σώματα τῶν ἀνδρῶν ἰσχύσωσι, τῶν τε ἄλλων καὶ τῶν στρατιωτικῶν, ὅτι ὁ ἐξησηκήμενος εὐεξίαν ἔχων καὶ σπάθην καὶ πυροβόλον ἀσφαλῶς μεταχειρίζεται ἐν τῇ τοῦ συστάδην μάχῃ. Οἱ δὲ ἐν τοῖς πράγμασιν, ἀφ' οὗ τὸ ἔθνος εἰς τὸ ἀβροδίατον κατέστησαν, ἔτι μᾶλλον ἐκνευρίσαι βούλονται καὶ οὐ βλέπουσι τὴν νοσώδη κατάστασιν τοῦ στρατιωτικοῦ, οὔτε τὴν εἰς φθισικὴν διάθεσιν τῶν μαθητῶν, ὁπότε ἢ γυμναστικὴ ἄνοσα διετῆρει τὰ τῶν παλαιῶν Ἑλλήνων σώματα τοσοῦτον ὠφέλιμος ἢ Γυμναστικὴ καταφαίνεται: καὶ εὐχομαι ἵνα εἰς τὸ καλὸν φωτίσῃ ὁ Θεὸς τοὺς ἐν τοῖς πράγμασι, πρὸς τε τὸ συμφέρον τῆς Ἑλλάδος καὶ πρὸς δόξαν τοῦ φιλοπάτριδος Ζάππα».

Προκήρυξις καὶ κανονισμὸς τῶν γυμνικῶν ἀγώνων τοῦ 1859.

Παρ' ὄλην ἐν τούτοις τὴν φιλογυμναστικὴν ταύτην ῥητορείαν τοῦ Μηνᾶ, οἱ ἐν τοῖς πράγμασι δὲν συνεκινήθησαν, ἀλλ' ἐξετελέσθη τὸ ἀρχικῶς προδιαγραφὲν σχέδιον, καὶ οἱ ἀγῶνες περιελήφθησαν μεταξύ τῶν ἑορταστικῶν τῆς ὅλης ἐκδήσεως μέσων· ἢ δὲ ἐπὶ τῆς ἐμψυχώσεως τῆς ἐθνικῆς βιομηχανίας ἐπιτροπή, ἣτις εἶχε συσταθῆ διὰ τοῦ ἀπὸ 25 Ἰανουαρίου 1837 Βασιλ. Διατάγματος καὶ ὑφίστατο ἔκτοτε, ἀνέλαβε τὴν ὀργάνωσιν καὶ ἐκτέλεσιν αὐτῶν συντάξασα μάλιστα καὶ δημοσιεύσασα τῇ 30 Σεπτεμβρίου 1859 τὸν ἐπόμενον κανονισμὸν τῶν ἀγώνων, τὴν προχειρότητα τοῦ ὁποίου ἐδικαιολόγησεν ὡς ἑξῆς:

«Ἡ ἐπὶ τῆς ἐμψυχώσεως τῆς ἐθνικῆς βιομηχανίας ἐπιτροπή, καίτοι στερουμένη τῶν μέσων καὶ τοῦ χρόνου ὅπως μετὰ τῶν ἄλλων παρασκευάσῃ κατὰ

τὴν παροῦσαν τῶν Ὀλυμπίων περίοδον καὶ τὰ περὶ τῆς τελέσεως τῶν ἀθλητικῶν ἀγῶνων, περὶ ὧν ὤρισε τὸ ἀπὸ 19 Αὐγούστου 1858 καταστατικὸν τῶν Ὀλυμπίων Βασιλ. Διάταγμα, οὐχ ἦτιον δ' ἀφορῶσα εἰς τὸν περὶ τούτων ἐθνικὸν σκοπὸν καὶ μηδενὸς φειδομένη κόπου ὅπως τὰ καθ' αὐτὴν προσεγγίση εἰς τὴν ἀκριβῆ ἐκπλήρωσιν τῶν ἀνατεθέντων αὐτῇ καθηκόντων, βοηθουμένη δ' ἀξιεπαίνως καὶ ἐκ τῶν γνώσεων καὶ τῆς πείρας ἀξιοτίμων προσώπων, ὧν τὴν συνδρομὴν εὐδοκίμως ἐπεκαλέσθη, ἀπεφάσισεν ἵνα κατὰ τὴν προσεχῆ ἐθνικὴν πανήγυριν τῆς ἐκθέσεως τελεσθῶσιν ἐν εἴδει εἰσαγωγῆς καὶ τινες τῶν ἀγῶνων τούτων, δυνάμενοι νὰ τελειοποιηθῶσι βραδύτερον καὶ νὰ καταστῶσι βαθμηδὸν ἀξιοὶ τοῦ ὀνόματός των καὶ τῆς προγονικῆς μνήμης καὶ εὐκλείας».

Τοῦτου ἔνεκα παρεδέχθη τὸν ἐξῆς προσωρινὸν κανονισμόν.

Κανονισμὸς περὶ συγκροτήσεως τῶν Ὀλυμπιακῶν ἀγῶνων.

1. Οἱ κατὰ τὴν πρώτην περίοδον τῶν Ὀλυμπίων τελεσθησόμενοι ἀγῶνες περιορίζονται εἰς τὸ ἄλμα, τὸν δρόμον, τὸν δίσκον καὶ τὴν πάλην.
2. Οἱ ἀγῶνες θέλουσιν ἀρχίσει καὶ περατωθῆ, μετὰ τὴν συγκρότησιν τῶν Ὀλυμπίων, καθ' ἡμέρας καὶ ὥρας αἵτινες θέλουσι προσδιορισθῆ ἀκολουθῶς.
3. Τὰ τοῖς ἀριστεύουσιν ἀπονεμηθησόμενα βραβεῖα συνίστανται κατὰ τὸ ἄρθρον 15 τοῦ Β. Διατάγματος, τὸ μὲν πρῶτον ἐκ δραχ. ἑκατὸν μετὰ στεφάνου ἐξ ἐλαίας, τὸ δὲ δεύτερον ἐκ δραχμῶν πενήτηντα μετὰ κλάδου ἐξ ἐλαίας ἀμφότερα συνοδεύονται μετὰ διπλώματος, κατὰ τὸ ἄρθρον 10 τοῦ Β. Διατάγματος, καὶ τρίτον βραβεῖον ἐγκριθησόμενον θέλει ὀρισθῆ βραδύτερον, συνιστάμενον ἐξ ἐπαίνου μετὰ κλάδου δάφνης.
4. Οἱ εἰς τοὺς ἀγῶνας ἀριστεύσαντες θέλουσι προτιμᾶσθαι κατὰ τὴν ἰκανότητά των εἰς τὰς ἐμμίστους θέσεις τῶν γυμναστῶν ἢ καὶ τοῦ γυμνασιάρχου κατὰ τὰς ἀκολουθῶσας περιόδους τῶν Ὀλυμπίων.

5. Οἱ τῶν ἀγῶνων δικασταὶ εἰσὶν ἐκ τῶν Ἑλληνοδικῶν διοριζόμενοι κατὰ τὸ ἄρθρον 41 κ. ἑ. τοῦ ἀπὸ 30 Δεκεμβρίου 1858 κανονισμοῦ τῶν Ὀλυμπίων.

6. Ἐπὶ τῶν ἀγῶνων προΐσταται γυμνασιάρχης ἔχων ὑπ' αὐτὸν τοὺς ἀναγκαίους προγυμναστάς, ἅπαντες ὑπὸ τῆς ἐπὶ τῶν Ὀλυμπίων Ἐπιτροπῆς διοριζόμενοι, πρὸς καθοδήγησιν καὶ γύμνασιν τῶν προσελευσομένων εἰς τοὺς ἀγῶνας.

7. Πρὸς διατήρησιν τῆς εὐταξίας διορίζονται παρὰ τοῖς Ἑλληνοδικαῖς ἀλύται καὶ ἐπ' αὐτῶν ἀλυτάρχει, οὗς ὀνομάζει ἢ ἐπὶ τῶν Ὀλυμπίων ἐπιτροπή.

8. Ἡ ἔναρξις καὶ τέλος ἐκάστου ἀγῶνος κηρύττεται ὑπὸ κήρυκος· οὗτος θέλει ἀνακηρύττει καὶ τοὺς νικητὰς ἐν τῷ τόπῳ τοῦ ἀγῶνος περιάγων αὐτοὺς ἐφ' ἄρματος· Ἡ δὲ κήρυξις αὕτη περιλαμβάνει τὸ ὄνομα καὶ ἐπώνυμον τοῦ νικητοῦ καὶ τοῦ πατρὸς καὶ τῆς μητρὸς του, ἔτι δὲ καὶ τὴν πατρίδα.

9. Οἱ βουλόμενοι ν' ἀγωνισθῶσιν ἐν τοῖς Ὀλυμπιακοῖς ἀγῶσιν, ὀφείλουσι νὰ δηλοποιήσωσι τοῦτο ἀπ' εὐθείας πρὸς τὴν ἐπὶ τῶν Ὀλυμπίων ἐπιτροπὴν, ἐὰν διαμένωσιν εἰς τὴν πρωτεύουσαν, καὶ ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει διὰ τῆς δημοτικῆς τῶν ἀρχῆς εἰς τὴν ἐπαρχιακὴν ἐπιτροπὴν, ἣτις συμβουλευομένη καὶ τὰς γνώμας εἰδημόνων θέλει ἀποφαίνεσθαι ἐπὶ τῆς αἰτήσεώς του καὶ ἐγκρίνουσα ταύτην θέλει ἐγχειρίζει τὴν ἀνήκουσαν ἀπόδειξιν, ἣν θέλει παρουσιάζει ἐνταῦθα διὰ νὰ γίνῃ δεκτὸς εἰς τὰ γυμνάσια.

10. Ὀφείλουσιν οὗτοι νὰ ἔλθωσιν εἰς Ἀθήνας καὶ παρουσιαζόμενοι εἰς τὸν Γυμνασιάρχην νὰ ἐγγραφῶσι παρ' αὐτοῦ εἰς τὸν κατάλογον.

11. Ἐν Ἀθήναις θέλουσι διαμείνει μέχρι τῆς 15 Νοεμβρίου διὰ ν' ἀγωνισθῶσιν εἰς τὰ εἶδη τῶν ἀγῶνων.

12. Τὰ ἔξοδα τῆς ὁδοιπορίας καὶ συντηρήσεώς των καταβάλλονται ὑπὸ τῶν ἰδίων ἢ παρὰ τῶν δήμων δι' ὅσους ἠθελον εἶσθαι ἄποροι.

13. Τὰ ἐνδύματα καὶ τὰ πέδιλα διὰ τοὺς ἀγῶνας θέλουσι λάβει δαπάνῃ τῆς ἐπὶ τῶν Ὀλυμπίων Ἐπιτροπῆς οἱ ἐνδεέστεροι.

14. Ἐκαστος αὐτῶν θέλει προασκηθῆ διὰ τοῦ Γυμνασιάρχου καὶ τῶν προγυμναστῶν ἐπὶ ἓνα μῆνα, κατὰ ποίους κανόνας ὀφείλει ν' ἀγωνισθῆ εἰς ἓν ἢ πλείονα ἀγωνίσματα ἢ καὶ εἰς πάντα, εἰ δυνατὸν.

15. Πάντες θέλουσι δώσει ὑπόσχεσιν ἐνώπιον τῶν Ἑλληνοδικῶν ἐν λόγῳ τιμῆς καὶ βάρει συνειδότης, ὅτι δὲν θέλουσι παραβῆ κατὰ τὴν ἡμέραν τῶν ἀγῶνων τοὺς προδιατεταγμένους ὄρους, οὔτε δολιευθῆ τὸν ἀνταγωνιστὴν.

16. Τὴν διαβεβαίωσιν δὲ ταύτην ἐπαναλαμβάνουσι καὶ δημοσίᾳ ἀμέσως πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῶν ἀγῶνων κατ' ὀρισθησόμενον τύπον.

17. Ὁ μὴ ἐμφανισθῆ εἰς ἐν τῇ προκηρυχθεῖσῃ προθεσίμᾳ ἵνα ἐγγραφῆ εἶναι ἀπαράδεκτος ἔπειτα εἰς τοὺς ἀγῶνας.

Ἐν Ἀθήναις 30 Σεπτεμβρίου 1859.

Ὁ πρόεδρος·
Ν. Γ. Θεοχάρης

Ὁ Γραμματεὺς καὶ μέλος
Σ. Α. Σπηλιωτάκης

Ἡ τέλεις τῶν ἀγῶνων (15 Νοεμβρίου 1859).

Ὀλίγον μετὰ τὴν δημοσίευσιν τοῦ κανονισμοῦ τούτου ἐτελέσθησαν καὶ οἱ ἀγῶνες (15 Νοεμβρίου 1859 ἡμέραν Κυριακὴν) προστεθέντων μάλιστα εἰς τὸ πρόγραμμα καὶ ἄλλων ἀγωνισμάτων· οὕτως ἐτελέσθησαν τὰ ἐξῆς ἀγωνίσματα καὶ κατὰ τὴν ἐπομένην τάξιν.

1. Ἀγωνίσματα δρόμου.

α) Στάδιον βουποδῶν, ἄθλον κλάδος ἐλαίας καὶ δρχ. 50.

β) Δίαυλος, διπλοῦν στάδιον, ἄθλον κλάδος ἐλαίας καὶ δρχ. 100.

γ) Δόλιχος, ἑπταπλοῦν στάδιον, ἄθλον στέφανος καὶ δρχ. 280.

2. Ἀγωνίσματα ἄλματος.

α) Ἄλμα ἀπλοῦν, πρώτῳ νικήσαντι ἄθλον στέφανος ἐλαίας καὶ δρχ. 100, δευτέρῳ νικήσαντι κλάδος ἐλαίας καὶ δρχ. 50.

β) Ἄλμα ὑπὲρ τὰ ἐσκαμμένα, πρώτῳ νικήσαντι

στέφανος ἑλαίας καὶ δρχ. 100, δευτέρω, κλάδον ἑλαίας καὶ δρχ. 50.

γ) Ἐσκολιασμός· δυοὶ νικηταῖς, ἑκατέρω οἴνου ἀσκός.

3. Δίσκος.

α) Βολή εἰς ὕψος, πρώτῳ νικητῇ στέφανος ἑλαίας καὶ δρχ. 50.

4. Ἀκόντιον.

α) Εὐθυβολία, πρώτῳ νικητῇ στέφανος ἑλαίας καὶ δρχ. 100.

β) Βολή εἰς μῆκος, κλάδος ἑλαίας καὶ δρχ. 50.

5. Ἰστοῦ ἀναρχίησις.

Ἄθλον ἀνὰ ἓν τῶν εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ ἱστοῦ ἠρτημέων ἀντικειμένων.

Ἀντὶ τοῦ σταδίου οἱ ἀγῶνες οὗτοι ἐτελέσθησαν ἐν τῇ τότε πλατεῖᾳ Λουδοβίκου, παρουσίᾳ τῶν Βασιλέων καὶ τῶν ἀρχῶν τῆς πόλεως καὶ πλήθους θεατῶν. Τοὺς ἀγῶνας διηύθυνεν εἰδικὸς γυμναστικὸς ὁ Γεώργιος Παγῶν, ὁ πρώτος Ἕλλην εἰδικῶς σπουδάσας τὴν γυμναστικὴν ἐν Γερμανίᾳ καὶ ἐκδώσας καὶ βιβλίον περὶ γυμναστικῆς (Περὶ ἡλ-φίς τῆς γυμναστικῆς, συνερανισθεῖσα παρὰ Γεωργίου Θ. Παγῶντος. Ἐν Ἀθήναις ἐκ τῆς Βασιλικῆς τυπογραφίας 1837), μετ' ἀγωνοδίκου ἐπιτροπῆς ἀποτελουμένης ἐκ τῶν Ραγκαβῆ, Σπηλιωτάκη, Βουλανζὲ καὶ Λάνδερερ. Καὶ εἰς μὲν τὸν δρόμον ἐνίκησεν ὁ Καμνάκης, εἰς δὲ τὸ ἄλμα ὁ Καραθανάσης Δημ. Εἰς τὸν ἀκοντισμὸν ὁ Κώστα Χρήστου καὶ αὐτὸς ὅμως μὴ ἐπιτυχὼν τὴν ὡς στόχον τοποθετηθεῖσαν κεφαλὴν βοός, ἀλλὰ σκοπεύσας μόνον τὰ κέρατα, εἰς δὲ τὸν δίσκον εἰς στρατιώτης τοῦ λόχου τῶν ἐπιλέκτων. Εἰς τοὺς ἀγῶνας παρίστατο καὶ ὁ κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἐν Ἀθήναις παρεπιδημῶν δούξ τοῦ Ὀλδεμβούργου, πατὴρ τῆς Βασιλίσσης Ἀμαλίας.

Παρ' ὅλην ἐν τούτοις τὴν ἀπλότητά της ἡ πρώτη αὕτη νεοελληνικὴ ἀγωνιστικὴ ἑορτὴ ἀπέτυχεν οἰκτρῶς, κατὰ τὴν κρίσιν τοῦλάχιστον τῶν ἐφημερίδων τῆς ἐποχῆς. «Τοιαύτη ἀταξία ἐπεκράτησε καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῶν ἀγῶ-

νων, ὥστε πάντες ἔφυγον δυσηρησθημένοι καὶ διότι οὐδὲν εἶδον καὶ διότι ὁ ὑποφρούραρχος, εἰς ὃν ἀνετέθη ἡ τήρησις τῆς εὐταξίας, ἔδειξε τοσαύτην ἀνεπιτηδειότητα, ὥστε οἱ ὑπ' αὐτὸν ἱππεῖς δὲν ἔκαμνον ἄλλο ἢ νὰ τρέχωσι καθ' ὅλας τὰς διευθύνσεις καὶ νὰ κτυπῶσιν ἄνδρας καὶ γυναῖκας, ἐν ἐνὶ λόγῳ τοὺς θεατάς, ὅσοι εἶχον εἰσέλθει ἐντὸς τοῦ κύκλου διὰ νὰ ἴδωσι τοὺς περιωνύμους ἀγῶνας». Οἱ ἀγῶνες ἤρχισαν τὴν 2 καὶ ἐπερατώθησαν τὴν 5 μ.μ. πλὴν δὲ τῆς ἀταξίας φαίνεται ὅτι καὶ τὰ τῆς συμμετοχῆς εἶχον κακῶς διαρρυθμισθῆ, διότι ἐγένοντο δεκτοὶ πάντες οἱ προστυχόντες, κινήθεντες μάλιστα ὑπὸ τοῦ χρηματικοῦ βραβείου, δι' ὃ καὶ ἡ ἔρημερις «Ἀθηνᾶ», ὑψώσασα κατὰ τὸ σῆνηθες φωνήν, ἔγραφεν: «Ἐκτὸς δὲ τούτου ποιοὶ ἦσαν οἱ ἀγωνισθέντες; Οἱ ἀρχαῖοι ἐδέχοντο τὸν τυχόντα εἰς αὐτούς; Ὅχι! ἡμεῖς δὲ τί ἐκάμαμεν; καὶ μάγκες ἐβάλαμε ν' ἀγωνισθῶσι.» Ἡ δὲ «Ἀυγή» ἀποκαλεῖ τοὺς ἀγῶνας, σκη νήν τραγικο-κωμικὴν, κωμικὴν μὲν διότι ἀντὶ ἀγῶνων ἐτελέσθησαν παιδαριώδη παιγνίδια, τραγικὴν δὲ διότι ἡ στρατιωτικὴ δύναμις ἐκτύπα ἀνηλεῶς, ἄνδρας, νέους, γέροντας παιδιά, κ.τ.λ..

«Πρῶτος ἀγὼν ἦτο τὸ τρέξιμον, μετὰ ταῦτα τὸ λιθάρι, τὸ πήδημα, τὸ ἀκόντιον, καὶ τελευταῖον ὁ ἰστός, ἐφ' οὗ μετὰ πολλοῦ κόπου ἀνέβησαν ναῦται τινὲς καὶ ἔλαβον τὰ ἐπὶ τῆς κορυφῆς αὐτοῦ κρεμάμενα ἀντὶ στεφάνου βραβεῖα».

«Μεταξὺ τῶν συναγωνισθέντων εἰς τὸ τρέξιμον ἦτο καὶ ὁ βοηθὸς τοῦ Δ'. ὑπαστυνομικαῦ τμήματος, τὸν ὁποῖον ἡ ἀστυνομία ἐπίτηδες φαίνεται διώρισεν ἵνα φυλάττῃ τὴν τάξιν εἰς τοὺς ἀγωνιζομένους, καθὼς καὶ εἰς ἀόμματος ἐπαίτητος. Πρὸς ἐπίμετρον, οἱ πρῶτοι οὗτοι ἀγῶνες ἐγένοντο πρόξενοι καὶ ἐνὸς θανάτου, ἀποβιώσαντος νέου τινὸς ἀγωνισθέντος εἰς τὸ ἐπταπλοῦν τρέξιμον καὶ νικῶντος μέχρι τοῦ ἔκτου, ὅτε ἄλλος ὀρμαλεότερος αὐτοῦ ἔτρεξε, τὸν ἐπέρασε καὶ ἔλαβε τὸ βραβεῖον».

Οἱ ἱππευτικοὶ ἀγῶνες.

Πλὴν τῶν γυμνικῶν ἀγῶνων ἐτελέσθησαν κατὰ τὴν πρώτην ταύτην ἀναβῶσιν τῶν Ὀλυμπίων καὶ ἱπποδρομικοὶ ἀγῶνες, καὶ οὗτοι ἐν τῇ πλατείᾳ Λουδοβίκου τὴν 26 Ὀκτω-

βρίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους. Κατ' αὐτοὺς δὲ τὸ πρῶτον παρ' ἡμῖν ἐγένετο ἀντιληπτὴ καὶ ἐφημερόσθη ἡ διάκρισις τῶν ἀγωνιζομένων εἰς φιλάθλους (amateurs) καὶ ἐπαγγελματίας (professionels), ὁρισθεῖσων δύο κατηγοριῶν ἀγωνιστῶν καὶ εἰς μὲν τὴν πρώτην κατηγορίαν συνηγωνίσθησαν «οἱ ἐπιθυμοῦντες κ. κ. ἀξιοματικοὶ καὶ ὅσοι τῶν πολιτῶν ἢ ξένων εἶχον πρὸς διασκέδασιν αὐτῶν ἵππους, εἰς δὲ τὴν δευτέραν οἱ μετερχόμενοι τὸ ἐμπόριον τῶν ἵππων, οἱ ἀγωγεῖς, ἀμαξηλάται κτλ. Ἐκ τῆς πρώτης κατηγορίας ἀνεδείχθη νικητὴς ὁ Ἑμμαν. Ἀργυρόπουλος, λαβὼν ὡς βραβεῖον ζεῦγος πιστολίων ἀξίας 500 δραχ. ἐκ δὲ τῆς δευτέρας ἀμειβεύς τις Ἥλιος Βούλγαρης, λαβὼν 300 δραχ. εἰς μετρητά».

* * *

Τοιαύτη κατὰ τοὺς ἀπολογισμοὺς καὶ τὰς ἐκθέσεις τῆς Ἐπιτροπῆς τῶν Ὀλυμπίων καὶ τὰς ἐφημερίδας τῆς ἐποχῆς ὑπῆρξεν ἡ πρώτη αὕτη ἀπόπειρα τῆς ἀναβιώσεως τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς παλαίστρας καὶ τῆς ἐπαναφορᾶς τῶν πρὸ αἰῶνων καταργηθέντων ἀγωνιστικῶν θεσμῶν εἰς τὴν γενέτειραν.

Εἶναι ἀληθές, ὅτι καὶ ὁ αὐστηρότερος κριτὴς δὲν θὰ εἶχε τὴν ἀξίωσιν νὰ ἴδῃ εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἐμφανιζομένην τὴν λαμπρότητα τῶν ἀρχαίων ἡμερῶν, λόγῳ τῆς ἐλλείψεως τῶν ὑλικῶν μέσων καὶ τῆς ἀνεπαρκοῦς προπαρασκευῆς, οὐδὲ κἂν τὴν συγκρότησιν καὶ τὴν τάξιν τῶν εὐρωπαϊκῶν ἐορτῶν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Εἰς ἐποχὴν ὁμως καθ' ἣν τὰ ἦθη καὶ ἔθιμα τῶν ἀρματωλῶν καὶ κλεφτῶν ἦσαν ἀκόμη ὀλοζώντανα στοιχεῖα τοῦ ἑλληνικοῦ βίου, οἱ πλείστοι δὲ τῶν ἀγωνιστῶν τοῦ Ἰεροῦ Ἀγῶνος ἦσαν ἀκόμη ἐν τῇ ζωῇ, οἱ λόγιοι ὀργανῶται ἀντὶ νὰ ἀποβλέψουν εἰς τὸ ἐγγὺς παρελθὸν καὶ ν' ἀναστήσουν ἓνα κλέφτικο πανηγύρι, μὲ τὸ τρέξιμο, τὸ πῆδημα, τὸ λιθάρι, τὸ πάλεμα καὶ τὸ ρίξιμο στὸ σημάδι, τὸ ὁποῖον ν' ἀρχίσῃ καὶ νὰ τελειώσῃ μ' ἓνα χορὸν Ἑλληνικὸν κ' ἓνα κλέφτικο τραγούδι, αὐτοὶ μὲ ἐν εὐκόλῳ περυγίσματι τῆς φαντασίας ὑπερεπήδησαν αἰῶνας αἰῶνων καὶ ἐφθασαν

τὴν κλασσικὴν ἐποχὴν. Τὸ στάδιον, ὁ δίαυλος, ὁ δόλιχος, τὸ ἄλμα ὑπὲρ τὰ ἔσκαμμένα, καὶ αὐτὸς ὁ ἀσκολιασμὸς ἐξετάφησαν ἀπὸ τὰ λεξικά καὶ ἐτέθησαν καὶ πάλιν εἰς χρῆσιν. Ὁ κόσμος λοιπὸν ὁ πολὺς, εἰς ἐποχὴν μάλιστα καθ' ἣν ἡ ἡμερὶς ἦτο ἐλάχιστα διαδεδομένη, οὔτε ἔμαθε τί ἐπρόκειτο νὰ γίνῃ, ἀλλὰ καὶ ἀκούσας δὲν ἐνόησε περὶ τίνος πρόκειται, ἀφοῦ καὶ αὐτὸς ὁ πρωτογυμναστικὸς τῶν χρόνων ἐκείνων, ὁ καὶ νῦν ἔτι ἐπιζῶν ἀπόμαχος γυμναστῆς κ. Δανιὴλ Τζιώτης, κληθεὶς ὑπὸ τῆς Ἐπιτροπῆς ὅπως ἐργασθῆ διὰ τὴν ἐκγύμνασιν τῶν μελλόντων ν' ἀγωνισθῶσιν, ἐδήλωσεν ἀγνοίαν τῶν ἀγωνισμάτων, ἐζήτησε δὲ καὶ ἔλαβεν ἐγγράφως τὰς ὀνομασίας αὐτῶν καὶ προσέφυγεν εἰς τὸν καθηγητὴν Παυλίδην στενὸν συγγενῆ του ὅπως τοῦ ἐξηγήσῃ περὶ τίνος ἐπρόκειτο. Ὅταν δὲ παρ' αὐτοῦ ἔμαθεν ὅτι ὅλα αὐτὰ δὲν ἦσαν παρὰ τὸ ἀθῶν τρέξιμο καὶ ὅτι τρέχων κανεὶς ἀγωνίζεται δίαυλον καὶ δόλιχον καὶ κλωτσῶντας ἓνα ἀσκή, ἀσκολιάζει κτλ. ἔμεινε ὁ ἀγαθὸς γυμναστῆς ἀναυδος, ἀπαράλλακτα ὅπως ὁ Ἀρχοντοχωριάτης τοῦ Μολιέρου ὅταν ἐπληροφορήθη ὅτι ὀμιλῶν ἔκαμνε λόγον πεζόν.

I. E. ΧΡΥΣΑΦΗΣ

